

نخبه‌گرایی در نظام آموزشی

فهرست مطالب

- نخبه‌گرایی در آرا برندگان نوبل ۲۰۱۹ اقتصاد
- تعریف و شواهد نخبه‌گرایی
- علل نخبه‌گرایی
- پیامدهای نخبه‌گرایی
- بازآفرینی نظام آموزشی

سه نوبلیست اقتصاد ۲۰۱۹

○ Abhijit Banerjee آبهیجیت بنرجی
هندي متولد ۲۱ فوریه ۱۹۶۱

Esther Duflo خانم استر دوفلو
فرانسوی متولد ۲۵ اکتبر ۱۹۷۲

Michael Kremer مایکل رابرت کرمر
آمریکایی متولد ۱۲ نوامبر ۱۹۶۴

موسسه آزمایشگاه فقر زدایی عبداللطیف جمیل انجام آزمایشات مقابله با فقر

[Course Offerings](#) | [Blog](#) | [Careers](#) | [For Affiliates](#) | [Support J-PAL](#) | [English](#) | [Search](#)

[EVALUATIONS](#) | [RESEARCH RESOURCES](#) | [POLICY INSIGHTS](#) | [EVIDENCE TO POLICY](#)

[About](#) | [Offices](#) | [Sectors](#)

 Massachusetts
Institute of
Technology

Our mission is to reduce poverty by ensuring that policy is informed by scientific evidence. We do this through research, policy outreach, and training.

Search

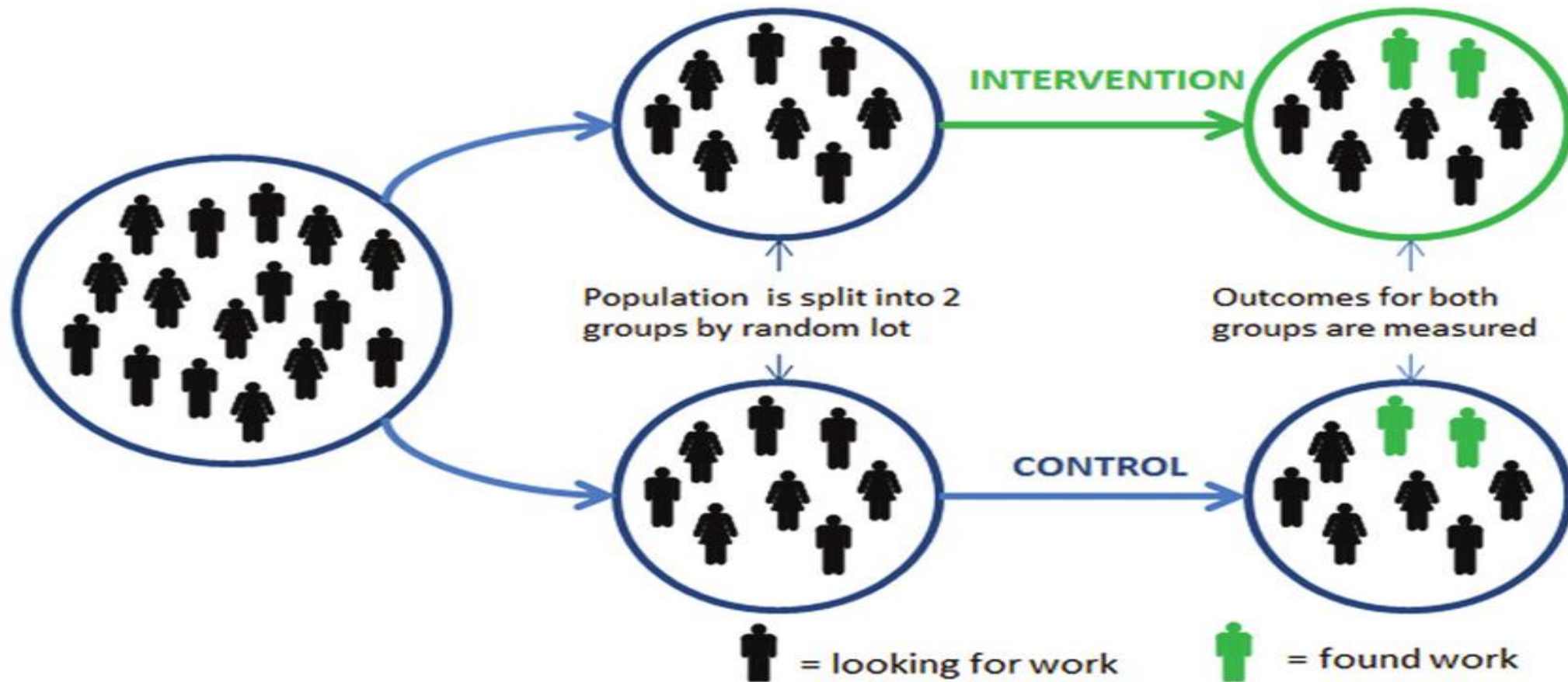

موسسه آزمایشگاه فقرزدایی عبدالطیف جمیل

- موسسه آزمایشگاه فقرزدایی عبدالطیف جمیل از **سال ۲۰۰۳ در دانشگاه ام ای تی** تاسیس شد که **روش RCT** را در حوزه مقابله با فقر گسترش داد.
- بنر جی و دوفلو دو عضو اصلی در تاسیس این موسسه بودند.
- این موسسه در حال حاضر آزمایش‌های اقتصادی را در بخش‌های آموزش، کشاورزی، حکمرانی و بهداشت متمرکز ساخته است.
- این موسسه تاکنون ۹۸۴ آزمایش سیاستی را اعمال و مورد ارزیابی قرار داده است. این آزمایش‌ها **در ۸۱ کشور** صورت گرفته و ۱۷۱ استاد دانشگاه در اجرای این آزمایش‌ها همکاری می‌کنند.

روش کار آزمایه های تصادفی کنترل شده

Randomized Control Trial

تعریف و علائم نخبه‌گرایی

- طراحی نظام آموزشی متناسب با شرایط و ظرفیت‌های گروه‌های پردرآمد
- شکاف یادگیری در گروه کم‌درآمد

سنجش شکاف یادگیری با پایه تحصیلی

○ به منظور سنجش نخبه‌گرایی در چند کشور بویژه هند برندگان نوبل اقتصاد در سال‌های مختلف اختلاف میان پایه تحصیلی و سطح یادگیری واقعی را اندازه‌گیری نمودند.

○ این سنجش در هند توسط موسسه پریشام انجام می‌گردد و در کشورهای دیگر می‌توان با استفاده از موسسه تیمز و پرپلز انجام شود.

○ پریٹام بزرگترین NGO آموزشی در هند که به کودکان محروم آموزش با کیفیت ارائه می‌دهد.

○ در سال ۱۹۹۴ مادو چاوان Madhav Chavan با این باور این NGO را تاسیس کرد که

" همه بچه‌ها باید و می‌توانند

بیاموزند که بخوانند

و بخوانند که بیاموزند."

○ این موسسه ۳۴/۵ میلیون کودک هندی را تحت پوشش دارد.

نتایج تحقیق پریثام در سال ۲۰۰۵ بر میزان یادگیری و سطح سواد پایه تحصیلی ۷۰۰ هزار دانش آموز

- مهارت خواندن ۴۲ درصد کلاس پنجمی‌ها در سطح کلاس دوم دبستان است.
- ۶۸ درصد آنان نمی‌توانند دو عدد را برهم تقسیم کنند.
- ۴۴ درصد دانش‌آموزان ۷ تا ۱۲ سال یک پاراگراف اولیه را بدرستی نمی‌خوانند.

نتایج پریشام

- پیمایش مشابهی در کنیا نشان داد که:
 - **۲۷ درصد** دانش‌آموزان کلاس پنجمی نمی‌توانستند پراگراف ساده‌ای را به زبان انگلیسی بخوانند
 - و **۳۰ درصد** نمی‌توانستند عمل تقسیم ساده را حل کنند.
- در پاکستان نیز ۸۰ درصد دانش‌آموزان کلاس سوم نمیتوانستند پراگرافی در سطح کلاس اول را بخوانند.

علت اصلی آموزش بی کیفیت از دید سه نوبلیست اقتصادی

○ نظام آموزشی مبتنی بر نخبه‌گرایی

Elitist School Systems ○

پیامدها نخبه‌گرایی

- طراحی برنامه درسی سخت برای تیزهوشان و نه افراد معمولی
- افزایش حجم کتب درسی
- اجبار معلم به تدریس مطالب سخت و نه آموزش خوب
- عدم یادگیری و نداشتن مهارت دانش‌آموزان فقیر - عدم اعتماد به نفس و ناباوری به توان خود
- انتظارات پایین والدین فقیر و عدم ایجاد فرصت آموزشی - ترک تحصیل و از بین رفتن استعدادها

مسیر تحصیلی در نظام نخبه‌گرا

○ برای دست یافتن به آینده روشن باید خانواده بخش مهمی از درآمد کنونی خود را صرف مدرسه نمایند

○ تنها درصد معدودی می‌توانند این مسیر سخت مالی را طی کنند.

○ مدارس معمولی نمی‌توانند آینده دانش‌آموز را تضمین کنند

نفرین یا مصیبت انتظارات

The Curse of Expectation

○ بنرجی و دو فلو به زیبایی این وضعیت را نفرین انتظارات می‌نامند.

○ انتظار رسیدن به قلّه انتظاری است که نظام آموزشی آن را شکل داده است و همه بازیگران از معلم تا دانش‌آموز را اسیر خود ساخته است.

این انتظار مصیبت‌زاست زیرا نتیجه

✓ آن از دست رفتن اعتماد به نفس، بی‌انگیزگی

✓ و ترک تحصیل دانش‌آموز طبقات فرودست و متوسط است.

این دو اندیشمند این نظام آموزشی را نخبه‌گرا (The Elitist) نامیدند، زیرا نظامی که برای طبقه خاص فرادست طراحی شده است و طبقه محروم و عادی قربانی آن می‌شوند.

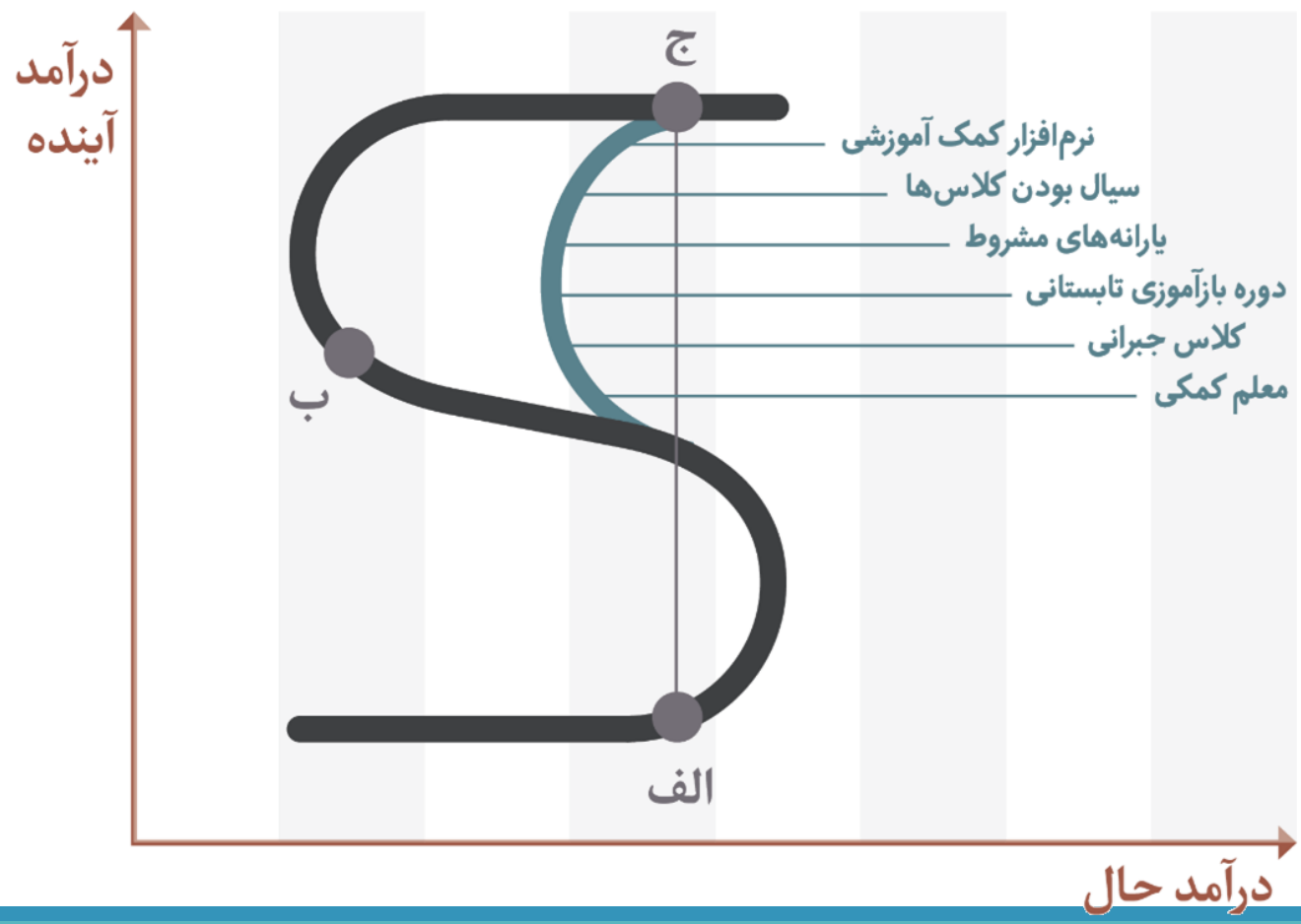

باز آفرینی نظام آموزشی

○ اصلاحات کوتاه مدت برای کمک به فقرا

○ باز آفرینی نظام آموزشی

راهکارهای کمک به فقرا برای ادامه تحصیل

راهکار انتقال نقدی مشروط

Conditional Cash Transfer(CCT)

- کمک به دانش‌آموز یا خانواده آن برای حضور در مدرسه یا موفقیت در تحصیل
- برنامه پروگرسا در ۵۰۹ روستای مکزیک از سال ۱۹۹۷-۲۰۰۲ اجرا شد و موجب افزایش ۶۶ درصدی نرخ ثبت نام شده و میزان سال‌های مدرسه رفتن را از صفر به شش سال و هشت ماه افزایش داد.
- در کنیا پرداخت ماهیانه دو دلار به دانش‌آموزان دختری که نمرات امتحانی آنها ۱۵ درصد بالا رفت ماهانه کمک هزینه دو دلاری داده می‌شد. این دانش‌آموزان به معلم فشار می‌آوردند که با آنها بیشتر کار شود. عملکرد دختران در سال بعد بسیار بهتر شد .

معلم کمکی : (Assistant Teacher Trained)

- تجربه اجرای برنامه بالساکھی Balsakhi
- یکی از تجارب موفق است که بنرگی به کمک موسسه پریشام در سال ۲۰۰۰ انجام داد.
- این برنامه در مدارس دولتی فقیر نشین دو شهر بمبئی و وادودارا در غرب هند اجرا شد.
- در این برنامه از زنان و دخترانی استفاده شد که دیپلم بیکار بودند و یا دبیرستان را نیمه رها کرده بودند. از آنان خواسته شد که یک اتاق را در خانه خود به کلاس درس اختصاص دهند و به ازای آموزش هر شاگرد ماهانه شهریه ای برابر با یک و نیم دلار دریافت کنند.
- پریشام به مدت یک هفته به این مربیان آموزش داد.

کلاس جبرانی فوق برنامه (Remedial Education)

- در این روش مدارس آزمون ورودی می‌گرفتند و برای بچه‌هایی که در آزمون رد شدند کلاس جبرانی برگزار کردند.
- این طرح یکی از تجارب موفق موسسه پریشام در شهر جانیپور (شرق ایالت اتارپرادش، بزرگترین و فقیرترین ایالت هند) بود.
- در این طرح از دانشجویانی که دوره کارآموزی پریشام را گذرانده بودند در کلاسهای جبرانی شیفت بعدازظهر مدارس استفاده کردند.

اردوهای بازآموزی تابستانی (Remedial Summer Camps)

- معلم با دانش‌آموزان تجدیدی در اردوهای تابستانی درسها را مرور می‌کند.
- این تجربه در ایالت بیهار هند انجام شد. ایالتی که بالاترین نرخ غیبت معلمان را در هند داشت. در این اردو از همان معلمان دولتی که به ظاهر ناکارآمد و پرغیبت بودند دعوت به عمل آمد تا در کلاسهای بازآموزی تدریس کنند.
- نکته حائز اهمیت این است که دبیران چنان عالی تدریس کردند و مطالب سخت دبیرستان را به دانش‌آموزان یاد دادند که نمرات امتحانی دانش‌آموزان بیش از ۵۰ درصد بهبود یافت.

علت موفقیت عملکرد دانش آموزان و معلمان در اردوهای تابستانی

- معلمان علت این تفاوت عظیم عملکرد را شیوه تدریس اعلام کردند.
- در مدارس رسمی محدودیت‌های مختلفی وجود دارد که در دوره‌های تابستانی و غیررسمی وجود نداشت..
- آنها مجبور نبودند که تعداد مشخصی از صفحات کتاب و برنامه درسی را پوشش دهند.
- ساعت تدریس نیز بسته به میزان علاقه کلاس منعطف بود و کسب نمره بالا هدف نبود.
- آنان فقط یک هدف داشتند **مفاهیم را به دانش‌آموز یاد دهند و هر دو از لذت یادگیری بهره‌مند شوند.**
- این تجربه نشان داد که **سیستم آموزشی نخبه‌گرا و برنامه درسی سخت از عوامل کاهش انگیزه معلم برای یاد دادن است.**

کلاس‌های سیال (Tracking children)

○ دانش‌آموز در دروسی که ضعیف است در پایه سال یا سال‌های عقب می‌نشیند. بدون احساس تحقیر

. آزمایشی را در کنیا به همین شیوه انجام دادند.

دانش‌آموزان کلاس اولی را به دو گروه تقسیم کردند.

یک گروه کلاس عادی و گروه دوم کلاس سیال.

پس از سه سال دانش‌آموزان کلاس سیال که بین کلاس‌های اول و دوم در گردش بودند نسبت به دانش‌آموزانی که گردش نداشتند عملکرد بسیار بهتری داشتند.

راهکار مسیر جایگزین: تضمین شغل بدون مدرک

No Strightforward Ways

○ در کشورهایی با نظام تخبه گرا که افراد فقیر از چرخه تحصیل باز میمانند باید مسیر دیگری را جایگزین نمود.

○ مسیری که غول فناوری اطلاعات هندوستان شرکت اینفوسیس (Infosys) برگزید..

○ این شرکت برای اولین بار مراکز آزمونی را ایجاد کرد که بدون توجه به مدرک تحصیلی از شرکت کنندگان فقط آزمون هوش و مهارت تحلیلی می گرفت.

موفقیت INFOSYS

- نتایج این آزمون در سراسر هند از چنان اعتباری برخوردار است که تمامی شرکتها برگزیدگان این آزمون را به عنوان کارآموز استخدام می کنند
- اگر فرد برگزیده دوره کارآموزی را با موفقیت سپری کند، به استخدام شرکت درمی آید.
- آزمونهای این شرکت منبع امیدی است برای کسانی که به علت کاستیهای نظام آموزشی از ادامه تحصیل بازماندند.

نخبه‌گرایی در آموزشی در ایران

- سنجش شکاف یادگیری در ایران
- مقایسه آزمون‌های تیمز و پرلز با المپیاد
- علل نخبه‌گرایی در ایران
- راهکارهای کوتاه‌مدت

منظور از شکاف یادگیری چیست؟

○ به دانش آموز:

○ هندسه اقلیدسی یاد می‌دهیم غافل از اینکه تقسیم ساده دوم دبستان را نمی‌تواند انجام دهد.

○ در کتاب فارسی تمامی صنایع ادبی را باید حفظ کند اما سواد خواندن و نوشتاری ابتدایی را ندارد.

یک غزل حافظ را نمی‌تواند صحیح بخواند یا نامه اداری بنویسد.

○ در کتب دینی باید انواع دیدگاه سخت فلسفه افلاطونی. علم حصولی و معرفت شهودی را باید

بیاموزد اما تا پایه دوازدهم قرآن را صحیح نمی‌خواند.

شواهدی دال بر نظام آموزشی نخبه‌گرا در ایران

- درصد دروس اختصاصی و عمومی رشته‌های ریاضی و تجربی در کنکور ۹۶ =
- بیش از ۹۰ درصد داوطلبین نمی‌توانند به سوالات پاسخ دهند.
- رتبه پایین ایران در مطالعه تیمز و پرلز
- کسب مقام برتر ایران در تمامی المپیادهای جهانی

درصد نمرات رشته ریاضی در کنکور ۱۳۹۶ (۱۳۷۶۵۲ داوطلب)

نام درس	کمتر از ۱۰٪	۱۰-۵۰٪	۵۰-۸۰٪	۸۰-۱۰۰٪
ریاضی	۸۰ درصد	۱۸ درصد	۲ درصد	کمتر از نیم درصد
فیزیک	۷۶ درصد	۲۲ درصد	کمتر از نیم درصد	کمتر از نیم درصد
شیمی	۶۸/۲ درصد	۳۱ درصد	کمتر از نیم درصد	کمتر از نیم درصد
زبان و ادبیات فارسی	۴۱ درصد	۵۸ درصد	کمتر از نیم درصد	کمتر از نیم درصد
معارف اسلامی	۳۹ درصد	۵۱ درصد	۹ درصد	کمتر از نیم درصد

درصد نمرات رشته علوم تجربی در کنکور ۱۳۹۶ (۵۱۸۱۴۹ داوطلب)

زیست شناسی	۷۲ درصد	۲۴ درصد	۳/۷ درصد	کمتر از نیم درصد
------------	---------	---------	----------	------------------

جایگاه ایران در آزمون بین المللی تیمز ۲۰۱۵ پایه چهارم

آزمون تیمز سطح متوسط یادگیری ریاضیات و علوم و نه دانش آموزان ممتاز را اندازه گیری می کند

ایران = ۴۳۱

نسبت به ۲۰۱۱ تغییر نکرده

رتبه ۴۲ از ۴۹ کشور

ایران = ۴۲۱

۳۲ نمره کاهش نسبت به ۲۰۱۱

رتبه ۴۳ از ۴۷ کشور

جایگاه ایران در آزمون بین المللی تیمز ۲۰۱۵

پایه هشتم

ایران = ۴۳۶

۱۹ نمره افزایش نسبت به ۲۰۱۱

رتبه ۲۹ از ۳۹ کشور

ایران = ۴۵۶

۱۸ نمره کاهش نسبت به ۲۰۱۱

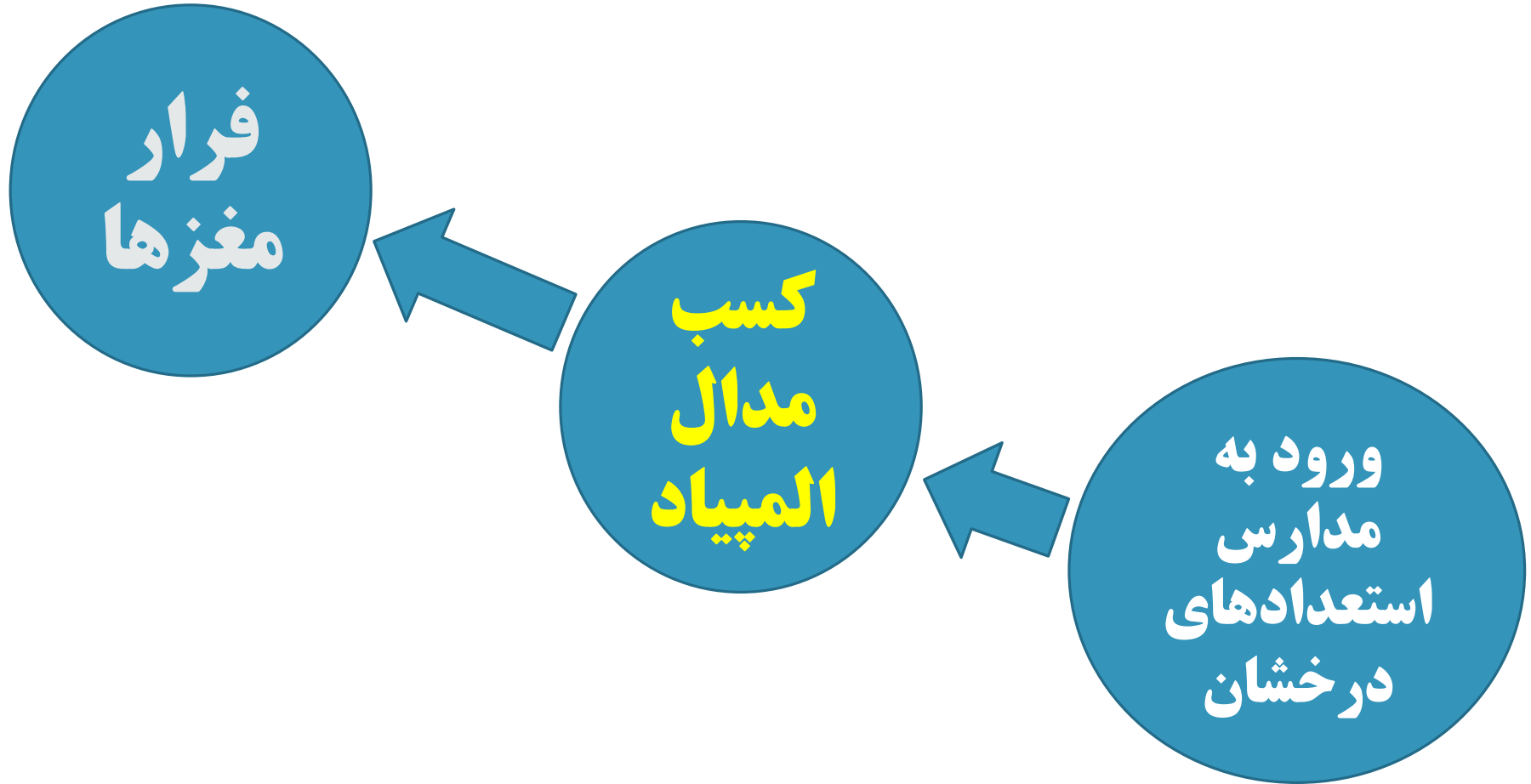
رتبه ۲۷ از ۳۹ کشور

وضعیت ایران در آزمون‌های المپیادی

مقام	تعداد کشور شرکت کننده	مدال	المپیاد جهانی (۲۰۱۷) (تیر ۹۶)
سوم	۷۶	۳ طلا و یک نقره	شیمی
پنجم	۱۱۱	۲ مدال طلا و ۳ نقره و یک برنز	ریاضی
یازدهم	۸۶	۲ طلا و ۳ نقره	فیزیک
چهارم (بعد از ژاپن - چین - روسیه) میزبان تهران	۸۴	یک مدال طلا و ۳ نقره	کامپیوتر
سوم	۶۴	دو مدال طلا و دو نقره	زیست شناسی
سوم	۴۴	۲ مدال طلا، ۳ مدال نقره و یک دیپلم افتخار	نجوم و اخترفیزیک

نتیجه نظام نخبه‌گرایی در ایران

علت شکاف یادگیری در ایران

- بی ثباتی نظام آموزشی
- بی ثباتی کتب درسی
- تجاری شدن آموزش و پرورش

علل نخبه‌گرایی تغییرات نظام آموزشی در ایران

سال	مدت	ابتدایی	متوسطه		
۱۳۴۵-۱۳۱۷	۲۸ سال	۶ سال	۶ سال	در ۵۳ سال دو نظام	
۱۳۷۰-۱۳۴۵	۲۵ سال	۵ سال	۳ سال راهنمایی ۴ سال		نظام قدیم
۱۳۸۵-۱۳۷۰	۱۵ سال	۵	۳ سال راهنمایی ۳ دیپلم	یک سال پیش دانشگاهی	نظام سالی- واحدی
۱۳۹۱-۱۳۸۵	۶ سال	۵	۳ سال راهنمایی ۴	حذف دوره پیش دانشگاهی	در ۲۰ سال سه نظام
۱۳۹۱- تاکنون		۶	۳ متوسطه اول ۳ متوسطه دوم		

همراه با تغییر نظام آموزشی

کتب درسی هم به شدت تغییر کرد.

نمونه ای از عدم ثبات تغییرات کتاب «زیست شناسی و آزمایشگاه ۱» در سال ۹۲ نسبت به ۹۱

- هر کتاب درسی سالانه دستخوش تغییرات اساسی می شود.
- در اینجا به عنوان تنها یک نمونه کتاب اصلی سال دوم تجربی منبع اصلی آزمون کنکور تجربی با ضریب ۱۲
- سازمان تالیف کتب درسی اصلاحات کتاب زیست شناسی را بالغ بر ۱۸۰ مورد و در نوزده صفحه منتشر کرد. از همین رو کتاب مجددا چاپ گردید.

هزینه عدم ثبات کتب درسی تفکیک دو نهاد آموزشی مدرسه و خانواده

- خانواده همواره نهاد مکمل مدرسه بوده است.
- کارکردهای مثبت آموزش خانوادگی : برادر یا خواهری که به عضو کوچکتر در خواندن درس کمک می‌کند هم نقش معلم را بازی می‌کند و هم از مرور خاطرات کودکی اش لذت می‌برد. این ارتباط صمیمی کانون خانواده را گرمتر و نیاز به معلم خصوصی را کمتر می‌کند.
- تغییرات پی در پی کتب درسی این کارکرد خانواده را از بین برده است نه تنها پدر و مادر حتی برادر خواهر با دو سال تفاوت سنی هم نمی‌تواند به عضو کوچکتر کمک کنند.
- روش‌های آموزش تغییر یافته و دانش‌آموز با دوگانگی روش تدریس در خانه و مدرسه روبه‌رو می‌شود.

تجاری شدن بیشتر نظام آموزشی

- تغییر مدام کتب درسی نیاز خانواده‌ها را به معلم خصوصی، آموزشگاه‌های انتفاعی و کتب کمک درسی را تشدید می‌کند.
- اگر هزینه هزار میلیارد تومانی چاپ کتاب را شاخصی از حجم گردش مالی در نظر بگیریم احتمالاً به رقمی بیش از ده هزار میلیارد تومان خواهیم رسید.
- گروه‌های بزرگ سودجو، منافع زیادی در تغییر کتب درسی دارند.
- احتمالاً این گروه پیشنهادات زیادی برای اصلاح سالانه کتب درسی می‌دهند و برای پیشبرد آن لابی کرده و بر مسئولین آشکار و پنهان فشار می‌آورد.